

KYTS 2.6 SAMIDHO YAJATI VASANTAM - KRISHNA YAJURVEDA TAITTIRIYA SAMHITA PATHA

kṛṣṇa yajurvēdīya taittirīya saṃhitāyā-ndvitīyakāṇḍē ṣaṣṭhaḥ praśnaḥ -
avaśiṣṭakarmābhidhānaṃ

ō-nnamaḥ paramātmanē, śrī mahāgaṇapatayē namaḥ,
śrī gurubhyō namaḥ □ haṛiḥ ōm □

saṃmidhō yajati vaśantaṃēvartūnāmavā rundhē tanūnapātaṃ yajati grīṣmamēvāvā
rundha ḷḍō yājati vaṛṣā ēvāvā rundhē baṛhiryājati śaradāmēvāvā rundhē svāhākāraṃ
yājati hēmaṃtamēvāvā rundhē tasmā-thsvāhākṛtā hēma-npaśavō-‘vā sīdanti saṃmidhō
yajatyuśasā ēva dēvatānāmavā rundhē tanūnapātaṃ yajati yajñamēvāvā rundha
[yajñamēvāvā rundha, ḷḍō yājati] 1

ḷḍō yājati paśūnēvāvā rundhē baṛhiryājati prajāmēvāvā rundhē saṃmānyata
upabhr̥tastējō vā ājyā-mprajā baṛhiḥ prajāsvēva tējō dadhāti svāhākāraṃ yājati
vāchāmēvāvā rundhē daśa sa-mpādyantē daśākṣarā vīrāḍannāṃ vīrāḍvīrājai
vānnādyamavā rundhē saṃmidhō yajatyasminnēva lōkē pratītiṣṭhati tanūnapātaṃ yajati
[] 2

yajña ēvāntarīkṣē prati tiṣṭhatīḍō yājati paśuśvēva pratītiṣṭhati baṛa.hiryājati ya ēva
dēvayānāḥ panthānastēsvēva pratītiṣṭhati svāhākāraṃ yājati suvarga ēva lōkē prati
tiṣṭhatyētāvāntō vai dēvalōkāstēsvēva yāthāpūva-mpratītiṣṭhati dēvasurā ēṣu
lōkēśvaspardhantaḥ tē dēvāḥ prayājairēbhyō lōkēbhyō ‘surā-nprāṇūdantaḥ ta-
tprayājānā- [ta-tprayājānām, prayājatva-] 3

-mpayājatvaṃ yasyaivaṃ vīduśaḥ prayājā jiyantē praibhyō lōkēbhyō
bhrātṛvyānnudatē ‘bhīkrāmā-ñjuhōtyābhijītyai yō vai prayājānā-mmithuṇaṃ vēdaḥ pra
prajayā paśubhiḥ mithuṇai rjāyatē saṃmidhō baḥvīrīva yajati tanūnapātamēkāmiva
mithuṇa-ntadīḍō baḥvīrīva yajati baṛhīrēkāmiva mithuṇa-ntadētadvai prayājānā-
mmithuṇaṃ ya ēvaṃ vēdaḥ pra [] 4

prajayā paśubhiḥ mithuṇai rjāyatē dēvānām vā anīṣṭā dēvatā āśannathāsūrā
yajñamājighāgṃ sa-ntē dēvā gāyatrīṃ vyaúha-npañchākṣarāṇi prāchīnāṇi trīṇi
pratīchīnāṇi tatō varmā yajñāyābhávaḍvarmaḥ yajāmānāya ya-tprayājānūyājā jiyantē

varmaiva tadyajñāyā kriyatē varma yajāmānāyā bhrātṛvyābhibhūtyai tasmā-dvarūtha-mpurastā-dvarṣīyaḥ paśchāddhrasīyō dēvā vai purā rakṣōbhya [purā rakṣōbhyaḥ, iti svāhākārēṇa] 5

iti svāhākārēṇā prayājēṣu yajñagṇaḥ saḡgsthāpyāmapaśya-ntagga svāhākārēṇā prayājēṣu samāsthāpayaṇ vi vā ēta-dyajña-ñChindanti ya-thsvāhākārēṇā prayājēṣu saḡgsthāpayanti prayājāniṣṭvā ḥavīgṣyaḥbhi ghārayati yajñasya santātyā athō ḥavirēvākārathō yathāpūrvamupaīti pītā vai prayājāḥ prajā-‘nūyājā ya-tprayājāniṣṭvā ḥavīgṣyābhigḥārayāti pītaiva ta-tputrēṇa sādḥāraṇa- [sādḥāraṇam, kurutē tasmādāhu-] 6

-ñkurutē tasmādāhu-ryaśchajvaṃ veda yaścha na kathā putrasya kēvala-ñkathā sādḥāraṇa-mpiturityaskānamēva tadya-tprayājēṣviṣṭēṣu skandāti gāyātryēva tēṇa garbhā-ndhattē sā prajā-mpaśūn. yajāmānāyā prajānāyati [] 7 []

(yajati yajñāmēvāva rundhē - tanūnapātaṃ yajati - prayājānā ṭṭa mēvaṃ veda pra - rakṣōbhyaḥ - sādḥāraṇam - pañchātrigṃśachcha) (a. 1)

chakṣuṣī vā ētē yajñasya yadājyābhāgau yadājyābhāgau yajati chakṣuṣī ēva tadyajñasya prati dadhāti pūrvārdhē juhōti tasmā-tpūrvārdhē chakṣuṣī praḥbhūg-juhōti tasmā-tpraḥbhūkchakṣuṣī dēvalōkaṃ vā agnīnā yajāmānō-‘nū paśyati pitṛlōkagṇa sōmēnōttarārdhē ‘gnayē juhōti dakṣiṇārdhē sōmāyāivamīva hīmau lōkāvanayō rlōkayōranūkyātyai rājānau vā ētau dēvatānām- [dēvatānām, yadagnīṣōmāvantaṛā] 8

~ṃyadagnīṣōmāvantaṛā dēvatā ijjētē dēvatānām vidhṛtyai tasmā-drājñā manuṣyā vidhṛtā brahmavādinō vadanti ki-nta-dyajñē yajāmānaḥ kurutē yēnānyatōdataścha paśū-ndādḥā-rōbhayaṭōdataśchētyrcha-mānūchyā ”jyābhāgasya juṣāṇēnā yajati tēnānyatōdatō dādḥārarchamānūchyā ḥaviśā rcha yajati tēnōbhayaṭōdatō dādḥāra mūrdhanvatī purō-‘nuvākyā bhavati mūrdhānāmēvainagṇaḥ samānānā-ñkarōti [] 9

niyutvātyā yajati bhrātṛvyasyaiva paśū-ñni yuvatē kēśinagṇaḥ dārbhya-ñkēśī sātyākāmiruvācha saptaḥpādā-ntē śakvārīg śvō yajñē prayōktāsē yasyai vīryēṇa prajātā-nbhrātṛvyānūdatē prati janīṣyamāṇāḥ. yasyai vīryēṇōbhayō rlōkayō rjyōti rdhattē yasyai vīryēṇa pūrvārdhēnāṇadvā-nbhūnakti jaghanārdhēnā dhēnuriti purastāllakṣmā purō-‘nuvākyā bhavati jātānēva bhrātṛvyā-npraṇūdata upariṣṭāllakṣmā [] 10

yājyā janīṣyamāṇānēva pratīnūdatē purastāllakṣmā purō-‘nuvākyā bhavatyasminnēva lōkē jyōtirdhatta upariṣṭāllakṣmā yājyā-‘muṣmīnnēva lōkē jyōtirdhattē jyōtiṣmantāvasmā imau lōkau bhāvatō ya ēvaṃ veda purastāllakṣmā purō-‘nuvākyā bhavati tasmā-tpūrvārdhēnāṇadvā-nbhūnakti upariṣṭāllakṣmā yājyā tasmājjaghanārdhēnā dhēnurya ēvaṃ veda bhūnakta ēnamētau vajra ājyaṃ vajra ājyābhāgau [ājyābhāgau, vajrō] 11

vajrō vaṣaṭkārastrivṛtāmēva vajragṃ sambhṛtya bhrātṛvyāya pra
hāraṭyachChambaṭkāra-maṣagūrya vaṣaṭkarōṭi strṭyaī gāyatrī pūrō-‘nuvākyā bhavati
triṣṭug yājyā brahmānnēva kṣatramānvārā-mbhayati tasmādbrahmaṇō mukhyō
mukhyō bhavati ya ēvaṃ vēda praivainā-mpurō-‘nuvākyāyā ”ha praṇāyati yājyāyā
gamayati vaṣaṭkārēṇaivainā-mpurō-‘nuvākyāyā dattē prayāchChati yājyāyā prati
[yājyāyā prati, vaṣaṭkārēṇā] 12

vaṣaṭkārēṇā sthāpayati tripadā purō-‘nuvākyā bhavati trayā imē lōkā ēṣvēva lōkēṣu
pratitiṣṭhati chatuṣpadā yājyā chatuṣpada ēva paśūnavā rundhē dvyakṣarō vaṣaṭkārō
dvīpā-dyajāmānaḥ paśuṣvēvōpariṣṭā-ṭpratitiṣṭhati gāyatrī pūrō-‘nuvākyā bhavati
triṣṭug yājyāiṣā vai sapṭapādā śakvārī yadvā ētayā dēvā aśīkṣa-ntadāśaknuvaṇ. ya
ēvaṃ vēdā śaknōtyēva yachChikṣāti □ 13 □

**(dēvatānām - karōtyu - pariṣṭāllakṣmā - ”jyābhāgau - prati - śakrōtyēva -
dvē chā) (a. 2)**

prajāpāti rdēvēbhyō yajñān vyādīśa-thsa ātmannājyāmadhatta ta-ndēvā ābruvannēṣa
vāva yajñō yadājyāmapyēva nō-‘trāstvitī sō-‘bravī-dyajān va ājyābhāgāvupā
strṇānābhi ghārayānitī tasmā-dyajantyā-jyābhāgāvupā strṇantyaḥbhi ghārayanti
brahmavādinō vadanti kasmā-thsatyā-dyātayāmānyanyāni havīg-ṣyayātayāma-
mājyāmitī prājāpatya- [prājāpatyam, itī] 14

-mitī brūyādayātayāmā hi dēvānā-mprajāpātīritī Chandāgṃsi dēvēbhyō-‘pākrāma-
nna vō-‘bhāgāni havyaṃ vākṣyāma itī tēbhyā ēta-chchaturavatta-mādhārāya-
npurō-‘nuvākyāyai yājyāyai dēvatāyai vaṣaṭkārāya yachchaturavatta-
ñjuhōṭi Chandāgṣyēva ta-ṭprīṇāṭi tānyāsyā prītāni dēvēbhyō havyaṃ vāhantyaṅgīrasō
vā ita ūttamā-ssuvargaṃ lōkamāya-ntadṛṣāyō yajñavāstvābhyāvāya-ntē-
[yajñavāstvābhyāvāya-ntē, aṣāsyā-
npurōḍāśā-] 15

-‘paśya-
npurōḍāśā-
nkūrma-
mbhūtagṃ
sarpānta-
ntamābruvannindrāya
dhriyasva
brhaspatāyē
dhriyasva
viśvēbhyō
dēvēbhyō
dhriyasvētī
sa
nāddhriyata
tamābruvannagnayē
dhriyasvētī
sō-
gnayē-
ddhriyata
yadāgnēyō-
‘ṣṭākāpālō-
‘māvāsyāyā-
ñcha
paurṇamāsyā-
ñchāchyutō
bhavati
suvargasyā
lōkasyābhijityai
tamābruvan
kathā-
‘hāsthā
ityanūpāktō
‘bhūvamityābravī-
dyathā-
‘kṣō-
‘nūpāktō-
[-
‘nūpāktaḥ,
āvārchChātyēva-]
16

-‘vārchChātyēva-
mavā-
”ramityupariṣṭā-
dābhyajyādhasṭā-
dupānakti
suvargasyā
lōkasyā
samāṣṭyai
sarvāṇi
kapālānyābhi
prāthayati
tāvātaḥ
purōḍāśānamuṣmi-
~
ṃllōkē-
‘bhi
jāyati
yō
vidāgdha-
ssa
nair-
ṛtō
yō-
‘śīṭa-
ssa
raudrō
ya-
śśīṭa-
ssa
sadēvāstasmā
davidahatā
śṛṭakṛntya-
ssadēvātvāya
bhasmānā-
‘bhi
vāsayaṭi
tasmānmāgṃ
sēnāsthī
Channaṃ
vēdēnābhi
vāsayaṭi
tasmā-
[tasmāt,
kēśai-]
17

-tkēsai-śśirā-śChanna-mprachyūtaṃ vā ētadaśmā-llōkādagāta-ndēvalōkaṃ
yachChṛtagṃ haṃviraṇābhigārita-mabhiḡhāryō-dvāsayati dēvatraivainā-dgamayaṭi
yadyēkā-ṅkapāla-nnaśyēdēkō māśa-śsaṃvathśaśasyānāvēta-śśyādatha yajāmāṇaḡ
pramīyēta ya-ddvē naśyētā-ndvau māśau śaṃvathśaśasyānāvētau syātāmatha
yajāmāṇaḡ pramīyēta śaṅkhyāyō-dvāsayati yajāmānasya [yajāmānasya, gōpīthāya
yadi] 18

gōpīthāya yadi naśyēdāśvina-ndvīkapāla-ṅnirvāpē-ddyāvāpṛthivyā-
mēkākapālamāśvinau vai dēvānā-mbhiśajau tābhyāmēvāśmaī bhēśaja-ṅkārōti
dyāvāpṛthivyā ēkākapālō bhavatyāṇayōrvā ētannaśyati yannaśyā- tyāṇayōrēvaina-
dvindaṭi praṭiśṭhityai □ 19 □

**(prajāpatyaṃ - tē - 'kṣō-'nūpāktō - vēdēnābhi vāsayati tasmā-dyajāmānasya
- dvātrigṃśachcha) (a. 3)**

dēvasyā tvā savītuḡ prāsava itī sphyamā dāttē prasūtyā aśvinō rbāhubhyāmityāhā-
śvinau hi dēvānāmaddhvarīyū āstā-mpūśṇō hastābhyāmityāhā yatyai śatabhiśṭirasi
vānaśpaṭyō dviśaṭō vadhā ityāhā vajrāmēva ta-thśaggśyāṭi bhrātṛvyāya prahariśyan-
thśtamba yajur-hāratyētāvātī vai pṛthivī yāvātī vēdiśtasyā ētāvāta ēva bhrātṛvyā-
ṅnirbhāṭi [-nirbhāṭi, tasmāṅnābhāga-] 20

tasmāṅnābhāga-ṅnirbhāṭi trirhāratī trayā imē lōkā ēbhya ēvainaṃ lōkēbhyō
nirbhāṭi tūśṇī-ṅchātūrthagṃ hāratyapārimitādēvaina-ṅnirbhāṭiyuddhāntī yadēvāśyā
amēddhya-ntadapā haṅtyuddhāntī tasmādōśadhayaḡ parā bhavāntī mūlā-ṅChinattī
bhrātṛvyāśyāiva mūlā-ṅChinattī pitṛdēvātyā-'tikhātēyātī-ṅkhanati prajāpātinā
[prajāpātinā, yajñamukhēṇa śammītāmā] 21

yajñamukhēṇa śammītāmā praṭiśṭhāyai khanati yajāmānamēva praṭiśṭhā-ṅgāmayati
dakṣiṇātō varśīyasī-ṅkārōti dēvayajānasyāiva rūpamākaḡ purīśavatī-ṅkārōti prajāvai
paśavaḡ purīśa-mprajayaivainā-mpaśubhiḡ purīśavanta-ṅkārōtyuttāra-mparigrāha-
mparī grṃhātīyētāvātī vai pṛthivī yāvātī vēdiśtasyā ētāvāta ēva bhrātṛvyā-ṅnirbhāṭyā-
"tmanaḡ uttāra-mparigrāha-mparīgrṃhātī krūrāmīva vā [krūrāmīva vai, ēta-tkārōti] 22

ēta-tkārōti yadvēdi-ṅkārōti dhā āśi śvadhā aśīti yōyupyatē śāntyai prōkśāṅirā
śādayatyāpō vai rākśōghnī rakśāsāmapāhatyai sphyaśyavartmaṅ-thśādayati yajñasya
śantātyaiya-ndviśyā-tta-ndhyāyēchChūchaivaināmarpayati □ 23 □

(bhāṭi - prajāpātinē- va vai - trayāstrigṃśachcha) (a. 4)

brahṃavādinō vadāntyaḡdbhir-haṃvīgṃśi praukśīḡ kēnāpa itī brahṃaṅētī brūyādādbhir-
hyēva haṃvīgṃśi prōkśati brahṃāṅā-'pa iddhmābaṅhiḡ prōkśati mēddhyāmēvaina-
tkārōti vēdi-mpṛōkśatyṛkśā vā śā-'lōmakā-'mēddhyā ya-dvēdimēddhyā-mēvaina-
ṅkārōti divē tvā-'ntarīkśāya tvā pṛthivyai tvētī baṅhi-rāśādyā prō- [baṅhi-rāśādyā pra,
ukśatyēbhya] 24

-kṣātyēbhya ēvaināllōkēbhyaḥ prōkṣāti krūramiṣva vā ēta-tkārōti ya-tkhanātyapō
nināyati śāntyaī purastā-tprastāra-ṅgrhṇāti mukhyāmēvainā-ṅkarōtīyānta-ṅgrhṇāti
prajāpātinā yajñamukhēna sammīta-mbarhi-sstṛṇāti prajā vai barhiḥ pṛthivī vēdih prajā
ēva pṛthivyā-mpratīṣṭhāpayātyanātidṛśṅagg strṇāti prajāyavainā-mpaśubhi-
ranātidṛśṅa-ṅkarō- [-ranātidṛśṅa-ṅkarōti, uttāra-mbarhiṣāḥ] 25

-tyuttāra-mbarhiṣāḥ prastāragṃ sādāyati prajā vai barhi ryajāmānaḥ
prastārōyajāmāna-mēvāyājamānā-duttāra-ṅkarōti tasmā-dyajāmānō-
'yājamānāduttārō-'ntardādhāti vyāvṛtṭyā anakti haviṣkṛtamēvainagṃ suvarḡam lōka-
ṅgāmayatitrēdhā-'nakti trayā imē lōkā ēbhya ēvaināṃ lōkēbhyō-'nakti na prati
śṛṇātiya-tpratīśṛṇīyādanūrdhva-mbhāvukam yajāmānasya syāduparīva pra hāra- [pra
hāraṭi, uparīva hi] 26

-tyuparīva hi sūvarḡō lōkō niyācChatī vṛṣṭimēvāsmaj niyācChatī nātyāgra-mpra
hārēdyadatyāgra-mpraharēda-tyāsāriṇyāddhvaryō-rnāsūkā syānna purastā-
tpratyāsyēdya-tpurastā-tpratyasyē-thsuvarḡāllōkā-dyajāmāna-mprati nudē-tprāñcha-
mprahāraṭi yajāmānamēva sūvarḡam lōka-ṅgāmayati na viśvāñcham vi yuyā-dya-
dviśvāñcham viyuyā- [-viyuyāt, stryāsya jāyētōrdhva-] 27

-thstryāsya jāyētōrdhva-mudyaūtyūrdhvamiṣva hi puḡṃsaḥ pumānēvāsyā jāyatē ya-
thsphyēnā vōpavēṣēṇā vā yōyupyētā strṭirēvāsyā sā hastēna yōyupyatē yajāmānasya
gōpīthāyā brahmavādinō vadanti kiṃ yajñasya yajāmāna itī prastāra itī tasya kvā
sūvarḡō lōka ityāhavanīya itī brūyādya-tprastāramāhavanīyē prahāraṭi yajāmānamēva
[yajāmānamēva, sūvarḡam lōka-ṅgāmayati] 28

sūvarḡam lōka-ṅgāmayati vi vā ēta-dyajāmānō līsatē ya-tprastāram yōyupyantē
barhiraṇu prahāraṭi śāntyā anārambhāṇa iṣva vā ētarhyāddhvaryu-ssa īśvarō vēpaṇō
bhavītōrdhrūvā 'sītīmāmabhi mṛsatīyam vai dhruvā-'syāmēva pratīṣṭhatī na vēpaṇō
bhāvātyagā(3)nāgnīdityāḥ yadbrūyāda-gānagniritya -gnāvāgni-ṅgāmayēnni
ryajāmānagṃ suvarḡāllōkā-dbhājēdagannityēva brūyā-dyajāmānamēva sūvarḡam
lōka-ṅgāmayati □ 29 □

**(āsādyā prā - nātidṛśṅa-ṅkarōti - harati - viyuyā-dyajāmānamēvā-'gniriti -
saptadāśa cha) (a. 5)**

agnēstrayō jyāyāgṃsō bhrātāra āsa-ntē dēvēbhyō havyam vahantaḥ prāmīyanta sō-
'gnirābibhēdittham vāva sya ārtimā-'riṣyatīti sa nilāyata sō-'paḥ prāvīśa-tta-ndēvatāḥ
praīśamaichChā-nta-mmathsyāḥ prābrāvī-ttamāśapaddhīyādhiyā tvā vaddhyāsuryō
mā prāvōchā itī tasmānmathsyā-ndhīyādhiyā ghnanti śaptō [śaptaḥ, hi] 30

hi tamanvāvinda-ntamā bruvānnupā na ā vārtasva havya-annō vahētī sō-'bravīdvarāṃ
vrṇaj yadēva grhītasyāhūtasyabahiḥ paridhi skandā-ttanmē bhrātṛṇā-
mbhāgadhēyāmasādīti tasmādyā-dgrhītasyāhūtasya bahiḥ paridhi skandāti tēṣā-nta-

dbhāgadhēya-ntānēva tēnā prīṇāti pariḍhī-nparī dadhāti rakṣāsāmapāhatyai sagg spārsayati [sagg spārsayati, rakṣāsā-] 31

rakṣāsā-manānvavachārāya na purastā-tparī dadhātyādityō hyēvōdya-npurastā-drakṣāgsyapaḥantyaūrhdvē samidhāvā dādhatyupariṣṭādēva rakṣāgsyapā hanti yajūṣā-nyā-ntūṣṇīmanyā-mmīthunātvāya dvē ā dādhati dvīpā-dyajāmānaḥ pratiṣṭhityai brahmavādinō vadanti sa tvai yājeta yō yajñasyā-”rtyā vasīyān-thsyāditī bhūpātayē svāhā bhuvānapatayē svāhā bhūtānā- [bhūtānām, patayē svāhēti] 32

-mpatayē svāhēti skānmanu mantrayēta yajñasyaiva tadartyā yajāmānō vasīyā-nbhavati bhūyāsīrhi dēvatāḥ prīṇāti jāmi vā ēta-dyajñasyā kriyatē yadānvañchāu purōḍāśā vupāgṃsuyājāmāntarā yājatyajāmitvāyāthō mithunātvāyāgniramuṣmī-~ṃllōka āsī-dyamō-’smi-ntē dēvā ābruvānnētēmau vi paryūhāmētyānādyēna dēvā aḥni- [dēvā aḥnim, upāmāntrayanta] 33

-mupāmāntrayanta rājyēnā pitarō yama-ntasmādaḥni rdēvānāmānādō yamaḥ pītrṇāgṃ rājā ya ēvaṃ vēda prarājyamānādya-māpnōti tasmā ēta-dbhāgadhēya-mprāyāchChā. yadagnayē sviṣṭakṛtē-’vadyanti yadagnayē sviṣṭakṛtē ‘vadyati bhāgadhēyēnaiva ta-drudragṃ samārdhayati sakṛ-thsakṛdava dyati sakṛdiva hi rudra ūttarārdhādava dyatyēṣā vai rudrasya [vai rudrasyā, dikh-svāyāmēva] 34

dikh-svāyāmēva diśi rudra-nnīravādayatē diviḥbhi ghārayati chaturavattasyā-”ptyaipāśavō vai pūrvā āhūtaya ēṣa rudrō yadagnirya-tpūrvā āhūtīrābhi juhuyā-drudrāyā paśūnapi dadhyādapaśuryajāmāna-ssyādatīhāya pūrvā āhūtīrjuhōti paśūnā-ṅōpīthāyā □ 35 □

(śaptaḥ - spārsayati - bhūtānā - maḥnigṃ - rudrasyā - saptratrigṃśachcha)
(a. 6)

manūḥ pṛthivyā yajñiyāmaichChā-thsa ghṛta-nniṣīktamavinda-thsō-’bravī-tkō-’syēśvarō yajñē-’pi kartōritī tāvābrūtā-mmītrāvarūṇau gōrēvā-”vamīśvarau kartō-ssva itī tau tatō gāgṃ samārayatāgṃ sā yatrā yatra nyakrāma-ttatō ghṛtamāpīdyata tasmā-dghṛtapādyuchyatē tadasyai janmōpāhūtagṃ rathantaragṃ saha pṛthivyētyāhē [saha pṛthivyētyāha, iyaṃ vai] 36

yam vai rāthantarāmimāmēva saḥānā-dyēnōpā hvayata upāhūtam vāmadēvyagṃ saḥāntarīkṣēṇētyāha paśavō vai vāmadēvya-mpaśūnēva saḥāntarīkṣēṇōpā hvayata upāhūta-mbr̥ha-thsaha divētyāhāiraṃ vai br̥hadirāmēva saha divōpā hvayata upāhūtā-ssapta hōtrā ityāha hōtrā ēvōpā hvayata upāhūtā dhēnu- [upāhūtā dhēnuḥ, saharṣabhētyāha] 37

-ssaharṣabhētyāha mithunāmēvōpā hvayata upāhūtō bhakṣa-ssakhētyāha sōmapīthamēvōpā hvayata upāhūtā~ṃ(4) hō ityāhā-”tmānāmēvōpā hvayata ātmā

hyupáhūtānāṃ vasiṣṭha idāmupā hvayatē paśavō vā idā paśūnēvōpā hvayatē
chaturupā hvayatē chatuṣpādō hi paśavō māṇvītyāha manurhyētā- [manurhyētām,
agrē 'pāsya-] 38

-magrē 'pāsya-dghṛtapādītyāha ya dēvāsyai padā-dghṛtamapīḍyata tasmādēvamāha
maitrāvaruṇītyāha mītrāvaruṇau hyēnāgṃ samairāyatā-mbrahmā dēvakṛta-
mupāhūtāmityāha brahmaivōpā hvayatē daivyā addhvaryava upāhūtā upāhūtā
manuṣyā ityāha dēvamanuṣyānēvōpā hvayatē ya imaṃ yajñamavāṇ yē yajñapātiṃ
vardhānītyāha [] 39

yajñāyā chajva yajāmānāya chā "śiṣamā śāsta upāhūtē dyāvāpṛthivī ityāha
dyāvāpṛthivī ēvōpā hvayatē pūrvajā ṛtāvārī ityāha pūrvajā hyētē ṛtāvārī dēvī
dēvapūtrē ityāha dēvī hyētē dēvapūtrē upāhūtō-'yaṃ ~ṃyajāmāna ityāha
yajāmānamēvōpā hvayata uttārasyā-ndēvayajyāyāmupāhūtō bhūyāsi haviṣkarāṇa
upāhūtō divyē dhāmaṇnupāhūta [dhāmaṇnupāhūtaḥ, ityāha] 40

ityāha prajā vā uttārā dēvayajyā paśavō bhūyō haviṣkarāṇagṃ suvaṅgō lōkō divya-
ndhāmēdamā-sīdamasītyēva yajñasyā priya-ndhāmōpā hvayatē viśvāmasya priya-
mupāhūtāmityāhā-Chāmbatkāramēvōpā hvayatē □ 41 □

**(āha - dhēnu- rētām - ~mvardhānītyāha - dhāmaṇnupāhūta -
śchatuṣṭrigṃśachcha) (a. 7)**

paśavō vā idā svayamā dattē kāmāmēvā-"tmanā paśūnāmā dattē na hyānyaḥ kāmā-
mpaśūnā-mprayachChāti vāchaspatāyē tvā huṭa-mprā-'śñāmītyāha vāchāmēva
bhāgadhēyēna prīṇāti sadāśaspatāyē tvā huṭa-mprā-'śñāmītyāha svaḡākṛtyai
chaturavatta-mbhāvati havirvai chaturavatta-mpaśavāśchaturavattaṃ yaddhōtā
prāśñīyāddhōtā- [prāśñīyāddhōtā, ārtīmārchChēdyā-] 42

-"rtīmārchChēdyā-dagnau juhuyā-drudrāyā paśūnapī daddhyādapaśuryajāmāna-ssyā-
dvāchaspatāyē tvā huṭa-mprā-'śñāmītyāha parōkṣāmēvainā-jjuhōti sadāśaspatāyē tvā
huṭa-mprāśñāmītyāha svaḡākṛtyai prāśñānti tīrtha ēva prāśñānti dakṣiṇā-ndadāti
tīrtha ēva dakṣiṇā-ndadāti vi vā ētadyajña- [vi vā ētadyajñam, Chīndanti
yanmāddhyataḥ] 43

-ñChīndanti yanmāddhyataḥ prāśñantyadbhi-rmārjayanta āpō vai sarvā dēvatā
dēvatābhirēva yajñagṃ sa-ntānvanti dēvā vai yajñā-drudramāntarāyanthsa
yajñamāviddhyā-tta-ndēvā abhi samāgachChanta kalpātā-nna idamīti tē-'bruvan-
thsviṣṭam vai nā ida-mbhāviṣyati yadimagṃ rādhaiṣyāma itī ta-thsviṣṭakṛtā-
ssviṣṭakṛttva-ntasyā "viddha-ñni- [-"viddha-ñniḥ, akṛntaṇ. yavēna] 44

-rākṛntaṇ. yavēna sammīta-ntasmā-dyavamātramavā dyē-dyajjyāyō-'va-dyē-drōpayē-
tta-dyajñasya yadupā cha stṛṇīyādabhi chā ghārayēdubhayata-ssaggsvāyi

kúryādavaḍḍāyābhi ghārayatī dvi-ssampādyatē dvīpā-dyajāmánāḥ pratiṣṭhityai ya-
ttīraśchīnā-matī-harēdanābhi-viddham yajñasyābhi viddhyēdagrēṇa pari harati
tīrthēnāiva pari haratī ta-tpūṣṇē paryāharanta- [paryāharantat, pūṣā] 45

-tpūṣā prāsyā datō-‘ruṇa-ttasmā-tpūṣā prāpiṣṭabhāgō-‘dantakō hi ta-ndēvā ābruvan vi
vā ayamārdhyaprāsitriyō vā ayamābhūditī ta-dbr̥haspatāyē paryāharan-thsō-‘bibhē-
dbr̥haspatirīttam vāva sya ārtimā-‘riṣyatīti sa ēta-mmantrāmapasya-thsūryāsya tvā
chakṣuṣā prati paśyāmītyābravīnna hi sūryāsya chakṣuḥ [chakṣuḥ, ki-ñchana] 46

ki-ñchana hīnastī sō-‘bibhē-tpratigr̥hñantā-mmā higṃsiṣyatīti dēvasyā tvā savītuḥ
prāsavē-‘śvinō rbāhubhyā-mpūṣṇō hastābhyā-mprati gr̥hñāmītyābravī-thsavītr̥prāsūta
ēvainādbrahmānā dēvatābhiḥ pratyagr̥hñā-thsō-‘bibhē-tprāśñantā-mmā
higṃsiṣyatītyagnēstvā ”syēṇa prā-‘śñāmītyābravīnna hyāgnērāsya-ñkiñchana hīnastī
sō-‘bibhē- [sō-‘bibhēt, prāśītamā-] 47

-tprāśītamā-higṃsiṣyatīti brāhmaṇasyōdarēṇētyā bravīnna hi brāhmaṇasyōdara-ñki-
ñchana hīnastī br̥haspatērbrahmaṇēti sa hi brahmīṣṭhō-‘pa vā ētasmā-tprāṇāḥ
krāmanti yah prāśītra-mprāśñātyadbhi-rmārjayitvā prāṇān-thsa-mmīśatē-‘mṛtam vai
prāṇā amṛtamāpāḥ prāṇānēva yāthāsthānamupā hvayatē □ 48 □

**(prāśñīyāddhōtā - yajñam - ni - rāharanta - chchakṣu - rāsya-ñkiñchana
hīnastī sō-‘bibhē - chchatúśchatvārigṃśachcha) (a. 8)**

agnīdha ā dādha-tyagnimúkhā-nēvartū-nprīṇāti samidhamā dādhatyuttārāsā-
māhūtīnā-mpratiṣṭhityā athō samidvātyēva juhōti parīdhīn-thsa-mmārṣṭi
punātyēvainām-thsākṛ-thsākṛ-thsa-mmārṣṭi parāniva hyētarhi yajñaschatu-
ssampādyatē chatúspādaḥ paśavāḥ paśūnēvāvā rundhē brahma-nprasthāsyaṃ
ityāhātra vā ētarhi yajña-śśrītō [yajña-śśrītaḥ, yatra brahmā] 49

yatra brahmā yatraiva yajña-śśrītastatā ēvainamā rābhatē yaddhastēna
pramīvēdvēpana-ssyādyachChīrṣṇā śīrṣaktimān-thsyādya-ttūṣṇīmāsītā ‘sāmprattō
yajña-ssyā-tpratīṣṭhētyēva brūyā-dvāchi vai yajña-śśrītō yatraiva yajña-śśrītastatā
ēvainagṃ sa-mpra yāchChatī dēvā savitarēta-ttē prā- [savitarēta-ttē pra, āhētyāḥa] 50

-”hētyāḥa prasūtyai br̥haspatī rbrahmētyāḥa sa hi brahmīṣṭha-ssa yajña-mpāhi sa
yajñapāti-mpāhi sa mā-mpāhītyāḥa yajñāya yajāmānāyā-”tmanē tēbhya ēvā-”śīṣamā
śāstē-‘nārtiyā āśrāvyā-”ha dēvān. yajēti brahmavādinō vadantīṣṭā dēvatā athā katama
ētē dēvā itī Chandāgṃsītī brūyā-dgāyatrī-ntriṣṭubha- [brūyā-dgāyatrī-ntriṣṭubhām,
jagātī-] 51

ñjagātī-mityathō khalvāhurbrāhmaṇā vai Chandāgṃsītī tānēva ta-dyājati dēvānām vā
iṣṭā dēvatā āṣannathāgnirnōdājvala-tta-ndēvā āhūtībhi-ranūyājēṣvanvā-vindaṇ.
yadānūyājān. yajātyagnimēva ta-thsamīndha ētadurvai nāmā-”sura āśī-thsa ētarhi

yajñasyā "śiṣāmavṛṅkṭā ya-dbrūyādēta- [ya-dbrūyādētat, u dyāvāpṛthivī bhādra-
mābhū-] 52

-dū dyāvāpṛthivī bhādra-mābhū-dityētadū-mēvā-"suraṃ yajñasyā-"śiṣā-ṅgamayēdida-
ndyāvāpṛthivī bhādrāmābhūdityēva brūyā-dyajāmānamēva yajñasyā-"śiṣā-
ṅgamayatyārdhmā sūktavākamuṭa nāmōvākami-tyāhēdamārā-thsmēti
vāvaitadāhōpāsritō dīvaḥ pṛthivyōrityāḥ dyāvāpṛthivyōrhi yajña upāsrita omānvatī tē-
'smin. yajñē yajāmāṇā dyāvāpṛthivī [] 53

stāmityāḥ "śiṣāmēvaitāmā śāstē yadbrūyā-thsūpāvasānā chā svadhyavasānā chēti
praṃyūkō yajāmāna-ssyādyādā hi praṃiyatē 'thēmāmūpāvasyati sūpacharaṇā chā
svadhicharaṇā chētyēva brūyā-dvarīyasīmēvāsmaḥ gavyūtīmā śāstē na praṃyūkō
bhavati tayōrāvidyagnirīdagṃ havirājuṣatētyāḥ yā ayākṣma [] 54

dēvatāstā ārīradhāmēti vāvaitadāḥ yanna nīrdīśē-tpṛativēsaṃ yajñasyā
"śīrgāchChēdā śāstē-'yaṃ yajāmānō-'sāvityāḥ nīrdīśyaivainagnī suvaṅgaṃ lōka-
ṅgamayatyāyurā śāstē suprajāstvamā śāsta ityāḥ 'śiṣāmēvai tāmā śāstē
sajātavanasyāmā śāsta ityāḥ prāṇā vai sājātāḥ prāṇānēva [] 55

nāntarēti tadagnirdēvō dēvēbhyō vanātē vāyamaṅnērmānūṣā ityāḥagnirdēvēbhyō
vanūtē vāya-mmānuṣyēbhyā itī vāvaitadāḥēha gatīrvāmasyēda-ñchā namō dēvēbhyā
ityāḥ yāschaiḥ dēvatā yajāti yāschā na tābhyā ēvōbhayībhyō namāskarōtyātmanō-
'nārtyai □ 56 □

(śrītaḥ - tē pra - triṣṭubhā - mēta-d- dyāvāpṛthivī - yā ayākṣma- prāṇānēva -
ṣaṭchātvarīgṃśachcha) (a. 9)

dēvā vai yajñasyā svagākārtāra-nnāvīnda-ntē śaṃyu-mbārhaspaṭyamābruvannīma-
nnō yajñagg svagā kūrviṭi sō-'bravīdvarāṃ vṛṅai yadēvā-brāhmaṇōktō-'śrāddadhānō
yajātai sā mē yajñasyā-"śīrāsāditī tasmā-dya-dbrāhmaṇōktō-'śrāddadhānō yajātē
śaṃyumēva tasyā bārhaspaṭyaṃ yajñasyā "śīrgāchChatyēta-nmamētyābravī-tki-mmē
prajāyā [prajāyāḥ, itī yō-'pagurātai] 57

itī yō-'pagurātai śatēnā yātayādyō nīhanā-thsahasrēṇa yātayādyō lōhīta-
nkaravadyāvātaḥ praśkadyā pāgṃsūn-thsā-ṅgrhā-ttāvāta-ssaṃvathsarā-npītrīlōka-
nna prajānāditī tasmā-dbrāhmaṇāyā nāpā gurētā na ni hānyānna lōhīta-
nkuryādētāvātā haināsā bhavati tachChāṃyōrā vṛṅimaha ityāḥ yajñamēva ta-thsvagā
kārōti ta- [ta-thsvagā kārōti tat, śaṃyōrā] 58

-chChāṃyōrā vṛṅimaha ityāḥ śaṃyumēva bārhaspaṭya-mbhāgadhēyēṇa
samārdhayati gātum yajñāyā gātum yajñapātaya ityāḥ "śiṣāmēvai tāmā śāstē
sōmāṃ yajāti rētā ēva ta-ddadhāti tvaṣṭāraṃ yajāti rētā ēva hīta-ntvaṣṭā rūpāṇi vi
kārōti dēvānā-mpatnīryajati mithunaṭvāyāgni-ṅgrhapātim yajāti pṛtiṣṭhityai jāmi vā

ēta-dyajñasyā kriyatē [kriyatē, yadājyēna] 59

yadājyēna prayājā ijyantā ājyēna patnīsamyājā ṛchāmanūchyā patnīsamyājānāmṛchā
yājatyajāmitvāyāthō mithunaṭvāyā pañkti prāyaṇō vai yajñah pañktyūdayanaḥ pañcha
prayājā ijyantē chaṭvārāḥ patnīsamyājā-ssāmiṣṭayajuḥ pāñchama-mpañktimēvānū
prayanti pañktimanūdyanti □ 60 □

(prajāyāḥ - karōṭi tat - kriyatē - trayāstrigṃśachcha) (a. 10)

yukṣvāhi dēvaḥūtāmāgṃ aśvāgṃ agnē ṛathīriva □ ni hōtā pūrvya-ssādaḥ □ uta nō
dēva dēvāgṃ achChā vōchō vīduṣṭāraḥ □ śradviśvā vāryā ṛdhi □ tvagṃ ha
yadyāviṣṭhya sahāsa-ssūnavāhuta □ ṛtāvā yajñiyō bhuvāḥ □ ayamagni-ssāḥṣriṇō
vājāsya śatīnaṣpatīḥ □ mūrdhā kavī rāyīṇām □ ta-nnēmimṛbhavō yaṭhā "nāmasva
sahūtibhiḥ □ nēdīyō yajña- [yajñam, aṅgiraḥ □] 61

-māṅgiraḥ □ tasmai nū namābhidyāvē vāchā vīrūpa nityāyā □ vṛṣṇē chōdasva
suṣṭutim □ kamū ṣvidasyā sēnāyā-‘gnērapākachakṣasaḥ □ paṇi-ṅgōṣu starāmahē □
mā nō dēvānām viśāḥ prasnātīrīvōsrāḥ □ kṛśa-nna hāsuraḥniyāḥ □ mā nā-ssamasya
dūḍhyāḥ parīdvēśasō agṃ haṭiḥ □ ūmirna nāvamā vādhīt □ namāstē agnā ojasē
gṛṇanti dēva kṛṣṭayāḥ □ amaī- [amaīḥ, amitramardaya □] 62

-ramitramardaya □ kuvithsunō gaviṣṭayē-‘gnē samvēṣiṣō rayim □ urūṛḍuru ṇāskṛdhi
□ mā nō aśmi-nmahādhanē parā vargbhārahṛdyāthā □ samvargagṃ sagṃ rayi-
ñjāya □ anyamaśmadbhīyā iyamagnē siśaktu duchChunā □ vardhā nō
amāvachChavāḥ □ yasyājūṣannamaṣvina-śśamīmadūrmakhasyavā □ ta-
ṅghēdagnirvṛdhā-‘vāti □ parāsyā adhi [] 63

samvatō-‘vārāgṃ abhyā tāra □ yatrāhamasmī tāgṃ āva □ vīdmā hi tē purā
vayamagnē pīturyathāvāsaḥ □ adhā tē sumnamīmahē □ ya ugra īva śaryāḥ
tīgmaśṛṅgō na vagṃśagaḥ □ agnē purō rūrōjitha □ sakhāya-ssam vā-
ssamyāñchamiṣagg stōmā-ñchāgnayē □ varṣiṣṭhāya kṣitīnāmūrjō naptrē sahāsvatē □
sagṃ samidyūvasē vṛṣanna -gnē viśvānyārya ā □ iḍaspadē samīdhyasē sa nō vasūnyā
bhāra □ prajāpatē, sa vēda, sōmā pūṣaṇē, mau dēvau □ 64 □

(yajña - mamaj - radhi - vṛṣa - nnēkāna vigṃśatiśchā) (a. 11)

uśantāstvā havāmaha uśanta-ssamīdhīmahi □ uśannūśata ā vāha pītṛn. haṣiṣē attāvē
□ tvagṃ sōmā prachīkitō mañiṣā tvagṃ rajīṣṭhāmanū nēṣi panthām □ tava prañītī
pītārō na indō dēvēṣu ratnāma bhajanta dhīrāḥ □ tvayā hi nāḥ pītārā-ssōmā pūrvē
karmāṇi chaḅkruḥ pāvamāna dhīrāḥ □ vanvannavātaḥ parīdhīgṃ rapōrṇu
vīrēbhīraśvairmaḅghavā bhavā [bhava, naḥ □] 65

naḥ □ tvagṃ sōma pītṛbhi-ssamvidānō-‘nu dyāvāpṛthivī ā tātantha □ tasmai ta indō
haṣiṣā vidhēma vayagg syāma patāyō rayīṇām □ agniṣvāttāḥ pītara ēha gāchChata

sadā-ssada-ssadata suprañitayah □ attā havīgṃṣi prayātāni barhiṣyathā rayigṃ sarvāvīra-ndadhātana □ barhiṣadaḥ pitara ūtyārvāgimā vō havya chākṛmā juṣaddhvām □ ta ā gaṭā-‘vāsā śa-ntāmēnā-‘thā-‘smabhyagṃ [-‘smabhyām, śaṃ yōrārapō dādāhāta □] 66

śaṃ yōrārapō dādāhāta □ ā-‘ha-mpitṛn-thsūvidatrāgṃ avithsi napāta-ñcha vikramāṇa-ñcha viṣṇōḥ □ barhiṣadō yē svadhayā sūtasya bhajānta pitvasta ihā-” gāmiṣṭhāḥ □ upāhūtāḥ pitarā-ssōmyāsō barhiṣyēṣu nidhiṣu priyēṣu □ ta ā gāmantu ta iha śrūvantvadhī bruvantu tē āvantvāsmān □ udīratāmavāra u-tparāsa unmāddhyamāḥ pitarā-ssōmyāsāḥ □ asuṃ- [asūm, ya īyurā vṛkā] 67

-~ṃya īyurā vṛkā itajñāstē nō-‘vantu pitarō havēṣu □ ida-mpitṛbhyō namō astvadya yē pūrvāsō ya upārāsa īyuh □ yē pārthivē rajasyā niṣāttā yē vā nūnagṃ sūvrjanāsu vikṣu □ adhā yathā naḥ pitarāḥ parāsaḥ praṭnāsō agna itamāśuṣāṇāḥ □ śuchīdāya-ndīdhīti mukthāśāsaḥ, kṣāmā bhīndantō aruñirapā vrann □ yadāgnē [yadāgnē, kavayavāhana pītṛn] 68

kavyavāhanapītṛn. yakṣyitāvṛdhāḥ □ pra chā havyanī vakṣyasi dēvēbhyāścha pītṛbhya ā □ tvamāgna īḍitō jātavēdō-‘vāddhavyāni surābhīṇi kṛtvā □ prādāḥ pītṛbhyā-ssvadhayā tē ākṣannaḍdhi tva-ndēva prayātā havīgṃṣi □ mātālī kavairyamō aṅgīrōbhī rbṛhaṣpatīṛ ṛkvābhi rvāvṛdhānaḥ □ yāgśchā dēvā vāvṛdhuryē chā dēvānthsvāhā-‘nyē svadhayā-‘nyē mādanti □ 69 □

īmaṃ yāma prastaramāhi sīdāṅgīrōbhiḥ pītṛbhi-ssamvidānaḥ □ ātvā mantrāḥ kavīśastā vāhantvēnā rājan. haṣiṣā mādayasva □ aṅgīrōbhīrā gāhi yajñiyēbhīryamā vairūpairīha mādayasva □ vivāsvantagṃ huvē yaḥ pitā tē-‘smin. yajñē barhiṣyā niṣadyā □ aṅgīrasō naḥ pitarō navāgvā athārvāṇō bhṛgāva-ssōmyāsāḥ □ tēṣāṃ vāyagṃ sūmatau yajñiyānāmapī bhādrē saumanasē syāma □ 70 □

(bhavā - ‘smabhya - masuṃ - ~ṃyadāgnē - madanti - saumanasa - ēkā-ñcha) (a. 12)

(samidha - śchakṣuṣī - prajāpātīrājyāṃ - dēvasya sphyaṃ - brāhmavādinō ‘dbhi - ragnēstrayō - manūḥ pṛthivyāḥ - paśavō - ‘gnīdhē - dēvā vai yajñasyā - yukṣvō - śantāstvā - dvādāśa)

(samidhō - yājyā - tasmānnabhā-‘gagṃ - hi tamanvi- tyāha prajā vā - āhētyāha - yukṣvā hi - sāptaṭiḥ)

(samidhāḥ, saumanasē syāma)

□ harīḥ ōm □

□ kṛṣṇa yajurvēdīya taittirīya saṃhitāyā-ndvitīyakāṇḍē ṣaṣṭaḥ praśna-ssamāptaḥ □

(vāyavyam - prajāpati - rādityēbhyō - dēvā - viśvarūpaḥ - samidhaḥ - ṣaṭ) (6)

□ iti dvītīya-ñkāṇḍam □

Sri Amritananda Natha Guruvu Garu, Amrita Nilayam, Gowravaram Village & Post, Kavali Mandal, Nellore District, Andhra Pradesh.
Phone Number: +91 9493475515 | www.amritanilayam.org